

ALMAN FOLKLOR ÇALIŞMALARININ ÖZELLİKLERİ*

Archer TAYLOR

Çeviren: Özkul ÇOBANOĞLU

Folklor Çalışmaları, göreceli olarak daha oturmuş disiplinlerle, mesela, Tarih yahut Tabii Bilimlerle mukayese edildiğinde, Folklor Çalışmalarının kendine has bir karakter taşıdığı görülür. Folklor Çalışmalarının söz konusu edilen karakteri, ülkeden ülkeye değişen bir özelliğe sahip olmalarıdır. Bu özelliğin bir nedeni, Folklor çalışmalarının pek çok değişik türde mahalli yahut millî seviyede çeşitlilik arz eden mahsullerle uğraşmalarındandır. Buna ilaveten, Folklor çalışmalarının gelişmeleri ve akademik bir disiplin olarak kabul görmesinin de, milletlere göre değişmesi, Folklor çalışmalarının yukarıda zikredilen özelliğinin bir başka nedenidir. Öncelikle, Finlandiya'yı düşünelim ve örnekleyelim. Çünkü, Finlandiya'yı pek çok açıdan, özellikle folklor bilginliğinin cömertçe ve büyük bir hoş görüyle kabul görmesi nedeniyle, Folklor çalışmalarının anavatanı olarak kabul edebiliriz. Üstelik, Folklor çalışmalarının önemi, Finlandiya'da Elias Lönnrot'un halk türkülerine dayandığı Kalevala Destanı'nın Fin edebî çalışmalarının merkezi ve Fin Edebiyatının başlangıcı sayılmasıyla, şeksiz süphesiz bir şekilde ispatlanmıştır. E. Lönnrot'tan bu yana Folklor çalışmaları, Fin Millî Edebiyatı'nın ve kültürünün koruyucu zarfı kabul edilmiştir. Üstelik, Fin

Folklor çalışmaları tarihi, sürekli olarak folklorun önemini vurgulamanın ötesinde, daimi bir Folklor metotları tarihi olmuştur.

İngiliz Folklor çalışmaları tarih, Richard M. Dorson tarafından başlangıcı ihmâl edilmek suretiyle de olsa yarısından itibaren açıklanıp gün ışığına kavuşturulmuştur.¹ Dorson'un açıkladığı safhalardan daha önce, İngiliz Folklor araştırmacılığı uluslararası bir bağlam ve ilişki olmaksızın eski halk eserleri toplayıcısı (antiquarian, eski antik bilgi ve eşya toplama merakının mensupları) safhasına sahiptir. Söz konusu eski halk eserleri araştırmacılığı (antiquarian) safla ile William Camden'in *Remaines Concerning Britanie* (Londra 1605) den, John Aubrey'in yüzyılın sonundaki yazılarına kadar, bütün bir yüzyılı dolduran emsalsiz çalışmalarından bahsediyorum. Bu adamlar ve diğerlerinin topladığı gelenekler aynı ruhla toplanmıştır ve Folkloru da kabul edilmiş ve disiplin haline getiren ruh budur. Peki, bu eski halk eserlerini araştıranlar niçin bir bir metot ve gayeye ulaşamadılar denilebilir, Lakin o yüzyılda fen bilimleri çalışmalarının da aynı olduğunu hatırlamalıyız. O zamanın fen bilimcileri de, nerede bulurlarsa bulsunlar, buldukları bitkilere, hayvanlara ait her ne varsa onları topluyor, tasnif edip, düzenliyorlardı. Aynı şekilde 17. yüzyıl folklorcuları da, malze-

* Journal Of American Folklore Cilt:74 Sayı 293, S.302-312

melerini aynı modaya uygun olarak topluyorlardı.

18. yüzyılın ortasından Romantizmin yükseleşine kadar, İngiliz Folklor çalışmaları ikinci gelişme safhasındaydı. Zamanın edebi ağırlıklı bakış açısının göze çarptığı çalışmalar, Başpapaz Percy'nin *Reliques'i* ve Alman Tesiriyle değişen ve gelişen Sir Walter Scott'un çalışmalarıdır. Sir Walter Scott'u izleyen ve Dorson'un ilgilendiği safha, İngiliz Folklor çalışmalarının üçüncü safhasıdır.

İngiliz Folklor çalışmalarının üçüncü safhası tarihi, mahalli tarihi ve eski halk eserleri araştırmacılığı (antiquarian) özellikler damgalanmış olmasına karşın, mühimce bir oranda Alman Folklor çalışmalarının ve zikredilecek kadar da Danimarka ve İskandinav folklor çalışmalarından mühlhemdir. Derlenen materyaller, halk türkülerinin ötesine geçerek, gelenekleri, batıl inanç ve hurafeleri geçmişin kalıntılarını içine alarak genişlemiştir.² 19. yüzyılın ikinci yarısında, İngiltere'nin uluslararası sömürgeci bir güç olarak kendini kabul ettirmesiyle birlikte, araştırma ve derleme konusu daha da genişleyerek ilkel kültürleri de ihtiva etmişti. İngiliz folklor çalışmalarının bu dördüncü safhası ayrıca, mahalli tarihe gösterilen ilgi ve derleyicilerin neşrettiği elkitapları, ve neredeyse her ilçe de "*Notes and Queries*" adıyla çıkmağa başlayan dergiler ile ayrı bir karakter kazanmıştır. Söz konusu dergilerin ilk ve orjinal alanı, "*Notes and Queries*" adıyla, "*Folk-Lore*" kelimesini yaratan W.J. Thoms tarafından yayına başlatılmıştır. Thoms'un söz konusu dergisi yaklaşık olarak 1900'e kadar sahaya ilgi gösterip ağırlığını korudu. Diğer ve daha küçük dergiler ise Thoms'un dergisini örnek alıp, onun liderliğini takip ettiler. Bir kuşaktan sonra İngiliz Folklor

çalışmaları gücünü koruyamayıp parçalara ayrıldı. İngiliz Folklor çalışmaları "*Folklore*" dergisinde yer alan çalışmaların ispatladığına uyumlu bir derleyici ve araştırmacı kadrosunun yokluğu sebebiyle daha önce işaret edilmiş olan eski halk eserleri araştırmacılığı (antiquarian) bakış açısına geri dönmüş gibi gözüküyor.

Avrupa'nın diğer ülkelerinde Folklor çalışmaları, önde gelen ikisi haricinde tamamen değişik manzaralar arz eder. İtalya hariç Avrupa'nın güneyinde görece olarak çok az folklor araştırma faaliyeti ortaya kondu. Geçmişin İspanyol Folklor Mecmuaları mesela, "*El Folklore andaluz*," çok kısa ömürlü oldular. Halihazırda yaşamakta olan *Revista de Dialectologia y Tradiciones populares*, ağız çalışmaları üzerine yoğunlaşmıştır. Portekiz'deki folklor çalışmaları *Revista Lusitana* isimli neredeyse tamamen edebiyat tarihi araştırmalarına hasredilmiş mecmuayla süregelmektedir. Kuzey'de İskandinav Folklor çalışmaları, halk kültürünün tamamını kapsayacak şekilde gelişmiştir. Şaşırtıcı bir şekilde, Fin bakış açısından çok farklı olarak gelişen, antropolojik ve sosyolojik karakterden uzak olan İskandinav ülkelerindeki Folklor çalışmaları Stocholm'deki *Nordiska Museet* ve *Skansen'deki* açık hava müzesi gibi dikkat çekici halk müzelelerinde şekillenmiştir.

Almanya'ya döndüğümüz zaman, Folklor çalışmalarının bir daha çok değişik bir manzara arz ettiğini görürüz. Buna sebepte, gerçekten tam anlamıyla folklor çalışmalarının M.S. 100. yılda Almanya'da başlamış olmasıdır. Tactus'un *Germania*'sından bahsediyorum. Tactus'un *Germania*'sı, Roma şehri ve devletinin lüks ve sefahetin yolunu gösterdiği yıkılış öncesi, bir Romalı'nın yurt-

daşları için kaleme aldığı Almanya'nın anlatımıdır. Tacitus etnoğrafik olduğu kadar sosyo-politik olan eserinde ilkel ve basit hayat tarzı ve onun güzelliklerini açıklamayı deneyerek böylece Roma hayatının içinde bulunduğunu açmaz şartlarına güzel ve arzu edilebilir bir alternatif ortaya koyarak daha doğru düzgün bir hayat düzeni için gerekli fikirlerin oluşma zeminini oluşturmayı hedefledi.³ Tacitus'un kitabı asırlarca saklı kaldıktan sonra 15. yüzyılda reformlar öncesinde ve Alman humanistlerinin onu gerekli iştiaak ile alacakları zaman ve zeminde keşfedildi. Kitap çok geniş kitleler tarafından okundu ve defalarca basıldı. Ben şahsen Alman Folklor çalışmalarının izahedeci, tarihsel ve etnoğrafik karakterinin, gerçek yönlendiriliş sebeb ve sorumlusunun, Tacitus'un eseri ve onun tesirleri olduğuna inanıyorum. Söz konusu akımın iki örneği, Johannes Boernus'un *Omnium Gentium, Mores, Leges et Ritus* (1520) ki, uluslararası etnoğrafik bir çerçeveyi hedeflemiştir ve yine aynı yüzyılın mahsulü Sebastian Frank'ın yazdıklarından mesela ağırlıklı olarak Almanya ile ilgilenen *Wiltbuch* (1534) tur. Bu eserler, onların daha millî ve milletlerarası benzerleri gibi, oldukça sınırlı izahları, önemli oranda bugün bizim folklor kabul ettiğimiz meteryali muhtevidirler. Mesela, o zamanın özel ve gözde bir edebî türü olan şehir şiirleri (şehrengiz) ki, şehri öven, onun yeri, tarihi ve nüfusundan bahsederler, çokça folklorik malzeme ihtiva ederler.⁴

16. ve 17. yüzyıllarda Almanlar arasında da Alman eski halk eserlerini toplama (*antiquarian*) geleneği mevcuttu ve bu gelenek kendisini çeşitli yazarların türlü konulardaki koleksiyonlarını yayınlamasıyla ortaya koymuştu. İngiliz eski halk eserlerini toplama geleneği ile

mukayese edildiğinde Alman eski eser toplayıcılarının özellikle 17. yüzyılda popüler hale geldiği ve zamanın kırkambar türü eserlerinin özellikle çok geniş folklor muhsulleri içerdiği görülür. Bu eserler önceleri binbir türlü konuda tasnif edilmemiş notlar içeriyorlardı. Bununla beraber, bu tür eserlerin daha sonralara ait olanları gayet güzel indekslerle donatılmışlardır ve bugün folklor alimleri tarafından kullanılabilirler.⁵ 17. yüzyılın sonundan itibaren tarihi coğrafi ve eski halk eserlerini toplama gelenekleri Almanlar için tatmin edici bir gelişme göstererek folklor malzemelerinin toplanması tatmin edici bir gelişme göstererek, Folklor, malzeme toplamanın ötesinde çalışmaya değer bir saha olarak kabul edildi. Almanya dışında tesadüfen yayılmış erken Ortaçağ'a kadar inen eskilikteki derleme koleksiyonlarının varlığına rağmen, zannedirim biz 17. yüzyılın sonunda yapılan çalışmaları ve Alman tarihinin buna denk düşen periyoduna, folklorun daha ciddi biçimde derlenip çalışılmasının başlangıcı olarak kabul edebiliriz.

Bu yol ve çıkarı açıcı periyotta, Alman öğrenciler, Alman Üniversitelerinde hurafereler veya hayaletler gibi kesinlikle ve açıkça folklor aittir olan konularda doktora tezleri yazıyorlardı. Böyle pek çok eser vardı. Mesela, Erasmus Francis'i'nin, *Der Höllische Proteus* (1695). Fakat aynı zamanda yükselmekte olan, Avrupa akılcılığının da dikkat çekici eserleri vardı. Avrupa akılcılığı 18. yüzyılda pek çok folklor malzemesine, kendilerine gösterilen özel bir ilginin ötesinde, onları açıklanabilir veya reddedilebilir ilginç olgular olarak ele alma neticesini veren çalışmaları doğurmuştur. Bu çeşit çalışmaların erken örneklerinden biri olarak, bir Alman ilâhiyatçısının On Emir'le il-

gili batıl inanış ve hurafelerin listesini içeren reddiye mahiyetindeki risalesi verilebilir.⁶ Söz konusu hurafe ve batıl itikadların listesi bu risaleyi folklorik bir döküman yapmasına rağmen müellifi asla o hurafelerin akademik bir çalışmaya değer şeyler olduğunu kabullenmemiştir.

Biz, bildiğimiz, günümüz, modern Folklor ilminin temellerini, Jacob Grimm'in 19. yüzyılın ilk yarısındaki çalışmalarına borçluyuz. Jacob Grimm'in Folklor disiplinine verdiği yön ve yönlendirmeler hâlâ, Alman Folklor disiplininin karakteristiğini teşkil etmektedir. Grimm üzerinde çalıştığı malzemenin bir kısmını kendinden önce yapılan derlemelerden topladı. Grimm ayrıca çok geniş ve değişik türde koleksiyonlar vücuda getiren derlemeler yaptı. Grimm millî gelenekleri kayıt eden ve bu hususta çalışanlara örnek oldu ve onları etkiledi. Grimm'in yaşadığı zamanın romantik atmosferinin de tesiriyle, Alman olma özelliğine sahip her şeyin saklanması korunması, hissiyle hareket etti. Bunda özellikle, Napolyon döneminin emperyalizmi ve milletler arası kozmopolitizmin, Alman kültürünü oluşturan unsurları tehtidi etkilidir. Grimm'in Alman olan şeylere ilgisi kendinden önce başlamış olan etnografik malzeme geleneği ile birlikte düşünüldüğünde yerli yerine oturmıştu. Grimm onu daha da genişletti ve yabancı bir din olan Hristiyanlığın, Alman vatandaşlar üzerindeki olumsuz kültürel tesirleri sebebiyle onu redde kadar gitti. Bu sebeple Grimm Hristiyanlık öncesi tipik, millî yerli ve tamamen Alman olanları yapmak için gerekli çalışma zeminini hazırladı. Bütün bu gelişmeler Almanya'nın hemen yanıbaşındaki Fransa'nın tamamen zıddı istikamettedir.

En azından, kesin olarak Fransa'nın bazı bölgelerindeki, Fransız geleneklerinin Keltik (Celtic) bir orijin taşıdığı bilinen bir gerçektir ve güzel bir araştırmanın da konusu olmuştur.⁷ Bununla beraber söz konusu kaynak meselesi işaret edilen geleneklerin tamamen ve emsalsiz bir şekilde Fransız olamaması sebebiyle asla mevzu bahis edilmemiştir. Bunun açıklaması şudur, Fansızlar kendilerinin Hristiyanlık öncesi geleneklerini, tarihi bir ilginin ve araştırmanın konusu olarak kabul etmemeyi tercih ederler. Üstelik, söz konusu kültürel mirası, birbirleriyle düşman sayılabilen kültürlerin göçler yoluyla kaynaşması sebebiyle kaybetmişlerdir. Buna karşılık, Almanlar, Hristiyanlık öncesi geçmişlerine çok büyük bir önem vermiş ve bu sebeple de, Folklor'un sahasını olabildiğince genişletmişlerdir. Grimm, pagan mitoloji, gelenekler, batıl inançlar ve hukukî uygulamalara önem verip, onların değerini vurguladı. Grimm ayrıca, söz konusu hususlarda kullanılan kelimelerin etimolojisiyle uğraşarak daha fazla bilgi elde edileceğini bildiği için, Dilbilim (Lingustik) dillerinin kullanımını kabul ettirdi. Grimm modern Alman Folklor çalışmalarının, temel yapısını oluşturdu. Grimm'in oluşturduğu yapı üzerinde Alman folklorcuları etkin bir biçimde çalışarak, yapıyı geliştirip, korudular.

Almanya'da geçmişte ve halihazırda devam edegelen çok kuvvetli mahalli bir gelenek vardır. Yukarıda da bu geleneğin, Humanizm çağındaki varlığına işaret etmiştik. 19. yüzyılın muhteşem gelişme çizgisinde, bu gelenek pek çok mahalli dergilerin doğuş, gelişmesini sağladı. Bu dergiler mahalli gururun hizmetindeydiler ve bunlardan yüzlercesi, pek çok küçük Alman devletçığının, Almanya'nın birliğinden sonra ortadan kalma-

sına rağmen yayınlarına devam etmektedirler. Bu dergiler bizim, Amerikan-mahalli tarih dergilerinden çok daha fazla miktarda geleneksel malzemeyi ihtiva ederek, folklor ve edebiyata önem ve yer verirler. Ben Mark Twain üzerine yazılmış bir makaleye yer veren bir Missouri-Amerikan mahalli tarih dergisinin varlığını, Mark Twain'in söz konusu eyaletin Hannibal kasabasında yaşamasına rağmen, güçlükle hayal edebiliyorum. Böyle bir derginin yayıncısı neredeyse kesinlikle Mark Twain'in eserleriyle mahalli folklorun ilişkisine dair bir araştırmaya ilgi göstermeyecek ve hele hele Mark Twain'in eserlerinde mahalli atasözleri gibi daha dar kapsamlı ve özel bir çalışmanın yayınlanma şansı çok daha zor olacaktır. Fakat Alman mahalli tarih dergileri ise memnuniyetle mahalli yazarlar ve özellikle onlardan mahalli folklor materyallerinden Hristiyanlık öncesine ait, mitolojiye, tarihi etnografik ve eski halk eserleri toplamacılığı (anti-quarian) bakış açısına yakın ve yakın olanlara dair makaleleri kesinlikle ve zevkle yayınlayacaklardır.

Bütün bahsettiklerimiz Alman Folklor çalışmalarının ana yapısı ve mahalli folklor geleneklerine dairdir. Tabii, Alman Folklor derleme ve değerlendirme çalışmalarında bir parçalanmanın varlığı da yadsınmayacak büyüklükte mevcut bir gerçektir. Bu gerçek, Almanya'nın mahalli edebiyat tarihi ve mahalli tarih dergilerinin, büyük bir geçmişe sahip, folklor malzemelerini yayın tarihinde kendini açığa vurur. 1855 yılında en erken olarak yayın hayatına atılan bir Alman folklor dergisi ancak dört yıl yaşayabilmiştir.⁸ Bu derginin yayıncısı, muhtelif düşünce okullarından ve onların kabul gören yorumlarından etkilenecek, ilk iki yıldan sonra derginin yayın

politikasında, önceki yayınlara ters düşüp, yabancılaşan değişikliklere gitmiştir. Sonuç olarak, yirminci yüzyılda Alman Folklor çalışmaları ile antropoloji çalışmaları arasında samimi işbirliğinin yokluğu zikredilen parçalanmayı oluşturan gerilimleri daha da artırmıştır. Alman Folklor araştırmacılığı, 19. yüzyılın yarısında⁹ yaptığını daha fazla devam ettirmeyerek antropoloji yerine edebiyat tarihi, mahalli tarihçiler ve müzecilerden yeni kavramlar ve metodolojik özellikleri ödünç almıştır. Almanya'da bugün Folklor kongrelerine katılan insanlar bunlardır.

Çünkü, Almanya'da, Amerika'dan çok daha geniş miktar ve mahiyette mahalli folklor dernekleri, tarih dernekleri vardır. Bütün bunların semeresi olarak merkezi bir kurumlaşma gerçekleştirilmiştir. Bu merkezi teşkilat, Alman Folklor Dernekleri Birliği, *Verband Deutscher Vereine Für Volkskunde*'dir. Alman Folklor Dernekleri birliği, mahalli folklor derneklerinin faaliyetlerine herhangi bir şekilde karışamaz ve onları yönlendirmez. Alman Folklor Dernekleri Birliği, çok nadir olarak mahalli folklor derneklerinin temsilcilerinin katıldığı yıllık toplantılar düzenlerler. Diğer, ilmi Alman derneklerinin bilimsel toplantıları gibi, Alman Folklor Dernekleri Birliğinin toplantıları da, benzeri Amerikan Derneklerinin toplantılarından, yapıları gereği, doğal olarak farklılıklar vardır. Mesala, toplantılara katılanlar, isimleri toplantının programına basılmış davetlilerdir. Davetliler, Folklor üzerinde yoğunlaşmış 50-60 kişilik küçük gruplardır ve toplantı onlara hastır. Toplantıya katılanların daha önceki ilgi ve yetiştirme sahaları tarih, edebiyat, müzecilik, hukuk, eczacılık veya müzik profesörlüğü olabilir. Onların çalıştıkları alanın gele-

neksellik cephesine ilgi göstermeleri ka-
fidir. Bu toplantılar, mahalli organizas-
yonlardaki muhtemel, ayrılıklara sebe-
biyet veren gerilimli havanın yumuşatıl-
masına karşı bir fonksiyonu da yerine
getirmiş olurlar.¹⁰

Folklor Dernekleri ve çalışanları ara-
larındaki parçalanmalara sebebiyet ve-
ren gerilimlerin yumuşatılmasında bir
başka fonksiyonel unsur da, Almanların
Handbücher (Elkitabı) olarak isimlen-
dirdikleri elkitaplardır. Almanlar bu
tür, genel tarih ve folklor giriş kitapları
yazmak açısından nesiller boyunca diğer
milletlerden daima fazla bilgin yetiştir-
mişlerdir.¹¹ Bunların en erkenlerinden
birisi Elard Hugo Meyer ve onun, *Deuts-
che Volkskunde* (Strasburg:1898) dir.
Bu kitap, köylerin ve evlerin geleneksel
biçimlerine dair bilgiler içerir ve oldukça
yalın olarak köylü giyim-kuşamını tartı-
şır. Bununla beraber, masallara, şarkı-
lara, atasözlerine, bilmecelere ve benzer-
lerine, İngiliz ve Amerikan folklorcuları-
nın ilgilerinden çok daha fazla yer ver-
miştir. Bu türdeki eserler arasında daha
sonra yayınlananlardan Erich
Schmidt'in *Deutsche Volkskunde im Zei-
falter des Humanismus and der Reforma-
tion* (1904); John Meier'in *Deutsche
Volkskunde* (Berlin:1926) Wilhelm Pess-
ler'in *Handuch der Deutschen Volkskun-
de* (3 cilt. Berlin:t.y.). ve Adolp Spa-
mer'in *Die Deutsche Volkskunde* (2 cilt.
Leipzig:1934) zikredilebilir. Bu çalış-
malar arasında en iyisi Meier'inkidir.
Meier'in kitabı Nazizmin yönetime gel-
diği ilk günlerde yazılmış bir öğretmen
elkitabıdır ve Hitler'in fikirlerinden hiç
etkilenmemiştir. Pessler ve Spamer'in
çalışmaları ise ansiklopedik, tenkidî,
tarihî ve yorumsaldır. Bu çalışmalar ay-
rıca, Folklor çalışmalarının bir tarihini
ve değişik folklor araştırma alanlarının

izahını çok geniş bir bibliyografya ile ve-
rirler. Spamer tarafından hazırlanan ge-
niş hacimli ciltlerden bir tanesinin sade-
ce resimlere ayrıldığını vurgulamak iste-
rim. Alman Folklorunun resimle ilgili
cephesindeki çalışmalara her zaman ge-
reken ihtimam gösterilmiştir.¹²

Eğer biz folklor olarak kabul ettiğimiz
sahalara dönersek, Almanya'da yapılan
bir folklor koleksiyonu emsalsiz bir şe-
kilde, Folklor disiplinin erken bir dev-
rinde hazırlanmış olmasına rağmen et-
kisini sürdürmeğe devam ediyor. Bu ça-
lışma, Achim Von Arnim ve Clemens
Brentano'nun 1808'de yayınladıkları
Des Knaben Wundehorn isimli çalışma-
dır ve Grimm kardeşlerin Berlin'de
1812'de yayınlanan *Kinder und Haus-
marchen*'in masallar konusunda yaptığı
ve yapmakta olduğu tesir ve teşviklerin
aynısını halk şarkıları için yapmağa de-
vam etmektedir. Söz konusu çalışmalara-
nın folklorun ihmal edilip, zayıflayan sa-
halarının işlenmesinde teşvik edici rolle-
ri olmuştur. Yahut, İngiltere'ye dönecek
olursak orada da çocuk ninnileri üzerine
kolayca bulunur ve kabul edilmiş kollek-
siyonların olmadığını görürüz.¹³ Jacob
Grimm'in *Dutsche Rechtsaltertümer*
(1828.2 cilt) isimli kitabının Alman folk-
lorcuları, İngiliz ve Amerikan folklorcu-
larının asla eğilmediği bir konuya nasıl
standart kabul edilmiş bir çalışma ola-
rak yönettiğini görmek eğitici. Bu ki-
tap, Grimm'in Alman Hukuk tarihi de-
rinliklerindeki ceza çeşitleri ve cezalan-
dırdıkları suçlar ve sözleşmelerdeki "ye-
di yıl", "bir yıl" ve "bir gün" gibi zaman
limitlerini içeren tarihi kaynaklar üze-
rindeki derleme ve tasnifleri içerir. Kita-
bı yazan, Jacob Grimm olduğu için o za-
mandan beri folklorcular bu konu üze-
rinde yoğunlaşmışlardır. Grimm'in kita-
bı zaman bakımından gerekli tenkit ve

düzeltilmelerle yenileştirilmemiş olması- na rağmen, başlangıcından günümüze kadar, hemen her küçük Alman devletçi- ğinde pek çok benzer ciltler dolusu çalış- manın yapılmasını teşvik edegelmıştır.¹⁴ Grimm'in kitabı bu yönüyle, ayrıca İn- giltere dahil hiç bir yerde böylesi köklü eski halk eseri (antika) meraklıları dev- rine dek inen sağlam bir ilim geleneğini vücuda getiriyor ki, İngiltere'deki eski eser meraklıları devrinde yapılan çalış- maların arz ettiği birbirinden kopuk, da- ğınık durum ile ne kadar çarpıcı bir te- nakuz teşkil ediyor. Üstelik, İngiltere ve Amerika'da tarihi hukuk eserleriyle il- gilenmek sadece hukuk tarihçileriyle sınırlandırılmıştır.

Alman Folklor çalışmalarının bir özelliği de, birbirine paralel olanların derlenip, not ve dipnotlarla haşiyelendi- rilmesidir. Almanya'daki bu usul, göre- celi olarak, Finlandiya ve Amerika'da belli bir şarkı veya masalın monografisi- ni hazırlamada oldukça ehemmiyet ka- zanmıştır.¹⁵ Benzeşmeleri toplayıp onla- rı notlar ve dipnotlarla zenginleştirip göstermek Alman folklorcuların devam edegeldikleri bir usuldur. Bu usulu kul- lanarak yaptıkları çalışmalar bakımın- dan, Almanlarla boy ölçüşecek bir başka millet daha yoktur. Mesela, Boccac- cio'nun *Decameron*'unu en iyi aydınlatıp izah edici notlar bir Alman tarafından yazılmıştır, bir İtalyan tarafından değil. Tabiatıyla, Almanlar en çok kendi kitap- larını haşiyelendirme ile uğraşmayı yeğ- lerler. Çünkü bu kitaplar özellikle onlar arasındaki eski masal şarkı ve fıkra kitapları¹⁶ doğal olarak uluslararası hu- susları içerir ki, Alman folklorcuların not ve haşiyeleriyle, söz konusu kitapla- rın bütün milletlerin folkloruna doğru adeta bir rehber vazifesi görmesi bakı- mından önemlidir.¹⁷

Almanlar her tür metin, çeşitlenme- lerini (varyant) toplayıp onları notlarla ve haşiyelerle işlemelerine rağmen, tek masal veya şarkının monografisini ha- zırlamada büyük istek göstermediler. Almaya'da özellikle Folklor çalışmaları- nın en önde gelen türü durumundaki halk şarkıları başta olmak üzere folklor mahsülleri derlemek ve indekslemek en büyük vazife addedilmektedir. Güney- batı Almanya'daki *Deutsches Volkslied Archiv at Freiburg Breusgaus* bu tür çalışmaları merkezidir. Freiburg Arşivi, kapsadığı yüz binlerce fevkalade şekilde indekslenmiş şarkı metniyle halk şarkı- ları konusunda dünyanın en büyük arşı- vidir. John Meier ve Erich Seemann ta- rafından 50 yıl önce başlatılan muhte- şem *Deutsche Volkslieder* (Berlin:1935) isimli koleksiyonun dördüncü cildi ya- kınlarında hasım hazırlığı bitirilerek ge- nişlemeğe devam ediyor. Bu seri ulus- lararası bir öneme sahiptir. Bu serinin halihazırdaki basılmış kısmı Avrupa'nın her yerinde bilinen halk şarkılarını içe- rir. Buna ilâve olarak, mahalli halk şar- kıları da yayımlanmıştır. Almanlar, Amerika'nın muhtelif eyaletlerinden toplanmış halk şarkıları koleksiyonla- rıyla, mukayese edilebilir şekilde, pek çok değişik yörelerden derlenmiş fevka- lade koleksiyonlara sahiptirler.¹⁸ Halk şarkılarının ilk popüler hale getirilmesi bizim tahmin edeceğimizin aksine, İn- giltere veya Amerika'dan 60 yıl önce Al- man halk şarkıcılarının bastığı dergisi- yle bir Avusturyalı tarafından yapılmış- tır.¹⁹

Deutsche Volkslieder gibi Kurt Ran- ke'nin Schleswig-Holsteinische Volk- smarchen (Kiel:1955-58) isimli, halk ma- salları kollesyonu da uluslararası bir önem ve şöhrete sahiptir. Bugüne kadar iki cildi yayınlanmış olup, arkası da ge-

lecektir. Kitabın gerek ismi ve gerekse muhtevasını teşkil eden masalların Almanya'nın en kuzey iki yöresinden derlenmiş olmasına rağmen, kitabın içerdiği yoğun notlar sebebiyle, kitap uluslararası Folklor çalışmalarının vazgeçilmez temellerinden birini teşkil eder. Biz bu noktada tekrar daha önce işaret ettiğimiz gibi, standart kabul ettiğimiz derlenmiş kolleksiyonların önemi bahsine geri dönebiliriz. Grimm kardeşlerin, *Ev Masalları* (The Household Tales) isimli çalışmaları böyle bir standard kabul edilme noktasını yakalamıştır. Grimm kardeşlerin kitabı da, tıpkı Ranke'nin kitabı gibi, ehemniyetini büyük ölçüde sahip bulunduğu notlara borçludur. Bu notlar, 1856 yılında çok daha genişletilerek 3 cilt olarak yayınlanmıştır. Johannes Botke 1912 yılında bu notları beş cilt olarak yayına başlamış ve bu işi Georg Polivka ile birlikte 1932 yılında tamamlamıştır. *Anmerkungen Zu den Kinder-und Hausmärchen der Brüder Grimm* (Leipzig:1913-32. 5 cilt.) isimli bu eser masalların ansiklopedisidir. Ansiklopedi kelimesini teşbihi olarak kullanıyorum, bu arada Kurt Ranke'nin *Encyclopadie des Marchens*, isminde gerçek bir 8 veya 10 ciltlik ansiklopedi hazırlamakta olduğunu eklemeliyim.

Grimmlerin masalları bazı sebeplerle Almanların masal (marchen) derlemelelerini itici rol oynamıştır.²⁰ Bu sebeple başka bir tür masal olan, efsâne, (Sage) Almanya'da ziyadesiyle ilgi toplamıştır. Efsâne kolleksiyonları geçen bir buçuk asırlık süre içinde²¹ çok büyük bir yekün tutmasına rağmen, Alman folklorcuları bu tür asra uygun, kabul görür sistematik bir biçimde değerlendirilmemişlerdir. Buna rağmen, onlar, şeytanlar, hayaletler, su perilerine ait hikayeler toplamağa devam ediyorlar. Bu derleme faaliyet-

lerinden hedefleri, milletlerinin Hristiyanlık öncesi kültürel geçmişlerine dair bilgi toplamak olmasına rağmen bu bilim adamlarının beklediklerince başarılı olduklarını söyleyemeyiz. Buna rağmen bu tür masallar üzerine ilginin daha da yoğunlaşmasını bekleyebiliriz. Çünkü, Will-Erich Peuckert, Ranke'nin *Marchen Ansiklopedisi* kadar genişlikte *Handwörterbuch der Sage* isimli bir eser hazırlıyor. Halihazırda, Sage türünün yegane ansiklopedik çalışma, Waldemar Liungman'ın *Sveriges Sägner i Ord Och Bild* (Stocholm:1957-59. 3 cilt.) isimli İsvetçe çalışmasıdır.

Alman atasözlerinin derlenmesi ümit verici bir şekilde 16. yüzyılda başladı ve takip eden yüzyıllarda bazı çok büyük kolleksiyonlar ortaya çıktı.²² Fakat, Almanya'da o zamandan beri atasözleri biraz ihmal edilmiştir. Emin olunuz, A.F.W.Wander beş ciltlik bir koleksiyon yayınlamıştır. Gelgelelim, K.F.W. Wander'in atasözü çalışmalarına bulaştırdığı bir hastalık hâlâ atasözü çalışanlarına bulaşabiliyor. K.F.W. Wander, atasözlerini yaratabileceğine inandı. Bu sebeple onun, *Deutsches Sprichwörterlexikon* (1863-80) isimli eseri büyük bir şâibe altındadır ve ancak Wander'in verdiği bilginin teferruathıca kaynakları verilmişse söz konusu bilgi kabul görmektedir. Wander'in kitabı bu açıdan daha iyi, güzel kolleksiyonların ortaya konulması için bir engel teşkil etmiştir. Bununla beraber, atasözleri çalışmaları hakkında Almanların daha sonraki zamanlarda ortaya koyduğu daha dikkate değer çalışmalar var. Mesela, *Friedrich Seiler'in Deutsche Sprich Wörterkunde*'si çok güzel ve ilginç bir kitaptır. Atasözleri sahasındaki en genel ve en güzel kitap ise Georg Büchmann'ın *Geflügette Worte*'sidir. Bu kitap 1846 yılında yayınlandığın-

dan bugüne inanılmaz bir başarı grafiği çizmiştir. Örneğin, 1925 yılına kadar 27 baskı yapmıştır ve bunlara ilâve olarak daha pek çok baskılar yaptı. En azından, 1925 yılındaki baskısına kadar kitabın genişleyip, geliştirildiğini görüyoruz, 1945 yılından sonraki baskılarda ise onun değerini düşürücü nitelikteki popülarleştirmeler söz konusudur. Büchmann'ın not ve haşiyelerle düzenlenmiş kolleksiyonu atasözü ile vecize arasındaki meşhur sözleri de içermektedir. Mesela, "Ekmek yoksa, pasta yesinler" sözü kolayca ve doğruca Marie Antoinette'ye ait olduğu anlaşılabilir. Büchmann benzer sözlerin mümkün olan her türlü kaynağını vererek, folklorculara, uluslararası referans kıymetini haiz bir eser kazandırmıştır. İngilizcedeki bizim kitaplarımız ile mukayese edildiğinde, bunların çoğu zaman övgü dolu, hissi, içi boş söz kargaşası olduğu görülür.²³

Alman Folklorunun diğer sahalarına dair iki genel kaynak kitabı vardır. Bunlardan birincisi, *Handwörterbuch der Deutschen Aberglaubens*' (Berlin:1927-42. 10 cilt.) tir. Bu kitap, 19. asrın ilk yarısında yazılmış bir hurafeler kitabının²⁴ genişletilmesi olarak başlar, fakat bunun çok ötesine taşarak, ilk haliyle alfabetik ve haşiyelendirilmiş malzemenin listesini içerirken, *Hand Wörterbuch* son haliyle, sadece hurafeleri değil, her çeşit masala dair, çok geniş hacimli bir kamus halini almıştır. Kitabın isminin aksine, Alman kaynaklarının çok ötesinde uluslararası kaynaklar kullanılmıştır. Uluslararası bir çerçevede bu on ciltte sayısız miktarda klasik malzeme, doğuya ait ve İngilizce kaynaklar yer almıştır.

Bu tür genel referans kitaplarının sonuncusu, Paul Sartori'nin *Sitte und Brauch* (Leipzig:1910-14.3 cilt.) isimli

çalışmasıdır. Bu davranışlar ve gelenekler ansiklopedisi neredeyse tamamen Alman birikimine ait olan çok zengin kaynakları içerir. Kitabın birinci cildi insan hayatına ve onunla ilgili davranış ve geleneklerin tarifine aitken, ikinci cilt, mukayeseli olarak yılın mevsimlerle ilgili geleneklerine ayrılmıştır. Üçüncü cilt ise, Alman takvimiyle ilgili gelenekler üzerine yoğunlaşmıştır.

Bu çalışma, Almanların folklorla bakış açıları ve bu bakış açısının diğer milletlerin bakış açılarından farklılıkları hakkında genel olarak fikir vermektedir. Şunu da eklemekte yarar var ki, Folklor çalışmaları bir ülkede bile, mesela tarih çalışmalarında olduğu gibi tek bir birlik halinde, tamamen kabul edilmiş bir kavram değildir. Ve netice olarak, Alman folklorunu daha detaylı olarak çalışmak isteyenlere mükemmel referans kitaplarını tavsiye edelim.²⁶

NOTLAR

1. "The Great Team of English Folklorist," (İngiliz Folklorcularının Muhteşem Ekibi) Journal of American Folklore, LXIV (1951), 1-10; "The First Group of British Folklorist," (Birinci Grup İngiliz Folklorcuları) Journal of American Folklore, LXVIII (1955),393-416.
2. Bakınız, örneğin, Benjamin Thorpe, *Northern Mythology, comprising the principal Popular Traditions and Superstitions of Scandinavia, North Germany, and the Netherlands*. (İskandinavya Kuzey Almanya ve Hollanda'nın Temel Geleneklerini ve Hurafelerini kapsayan, Kuzey Mitolojisi, (3 cilt).
3. Bu Klasik Edebiyatı çalışanlar tarafından, *Germania'nın* doğru bir yorumu olarak kabul edilmeyebilir de, fakat her halukarda, eserin en erken ve ana sosyo-politik kaynaklardan biri ve açıkça etnografik ve

tasvir edici bir karakterde olduğu konusunda herkes hemfikir olmalıdır.

4. *Conrad Celtis*, (Seltiklerin Gelenekleri), *Situs et Mores Germanie*, (Tarihsiz).
5. Malesefe, çoğunun kopyalarını yerleştirmek zordur.
6. Nikolaus von Dinkelsbühl, *De Preceptis Decalogi* (Strasburg, 1516)
7. Fransızlar, erken Seltik (Celtic) geçmişlerine dair ve genel olarak, Seltik çalışmalarına ayrılmış dergilere sahiptirler. Bunlardan üçü; *Annales de Bretagne; Etudes celtiques; and Memories da la Société d'Archéologie de Bretagne*.
8. Zeitschrift für deutsche Mytologie und Sittenkunde. (4 cilt., 1853-59).
9. Şüphesiz Folklor ve Antropoloji, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri gibi diğer ülkelerde de gittikçe birbirinden uzaklaşıp ayrılmaktadır.
10. Fransa'da bu mahalli geleneğe az bir alaka mevcuttur. Fransız bölgelerinde pek çok bilimsel yeterliliğe sahip demek olmasına rağmen, genel olarak onlar, özellikle mahalliliklerine dair folklor mahsullerini derlemez ve yayınlamazlar. Mesela, Ameens Mahalli Tarih ve Eski Halk Eserleri Derneği "rebus" hakkında mükemmel bir makale yayınladı, çünkü bu gelenek, o bölgenin garip ve açıklanmamış bir geleneği idi. Ayrıca, onlar bu geleneği "par tout" kültürünün bir âbidesi olarak kabul ediyorlardı. (Oct. (Ekim?), Thorel, "*Les Rebus de Picardie*," *Mémoires de la société des Antiquaries de Picardie*, 4. seri, IV [1903], 499-700). Hiç şüphesiz, aynı dernek ve benzeri bir Amerikan derneği, mahalli bir atasözleri yahut halk şarkıları koleksiyonunu yayınlamazlardı.
11. Uluslararası kabul gören birkaç Umumi Folklor Tarihi'nden en mükemmeli, ilginçtir bir İtalyan tarafından yazılmıştır. Bu kitap yakınlarda yayınlanan, Guisepe Cocchiara'nın *Storiadel Folklore in Europa* "Avrupada Folklor Çalışmaları Tarihi"

(Turin, 1952)dir. Her yerde folklorcuların ilgisini hak eden, bu kitabın lehine bizim değerlendirme yazımız için bakınız; *Journal of American Folklore*, LXVII (1955), 407.

12. Leopold Schmidt tarafından yazılmış bir Avusturya Folklor Çalışmaları Tarihi bile vardır. Bu, *Geschichte der Österreichischen Völkskunde* (Wien, 1951)dir. Bütün, Kuzey Avrupa'yı kapsayan bir folklor tarihi için, Inger M. Boberg'in *Folkemindoforsningens Historie i Mellem og Nordeuropa* (Copenhagen, 1953) isimli, Danca mükemmel eserine müracaat edebilirsiniz. Boberg yorumsal yahut eleştirel bir tarihten ziyade bilimsel çalışmaların genel bir özeti vermektedir.
13. "Ana kaz" (Mother Goose) ne bir popüler bilimsel derleme ne de sınırlanmış bir malzeme toplamıdır.
14. Bakınız, Johannes Bolte ve Gerg Polivka, *Anmerkungen zu den Kinder-und Hausmärchen der Brüder Grimm* (Leipzig, 1932), C, 1-24, Daha eski yayınlar için; bakınız Kurt Ranke, *Scheswing-Holsteinische Volksmärchen* (Kiel, 1955-58), yeni yayınlar içinse, I, II-14, 7.
15. Şüphesiz, Almanya'da böylesi monografik çalışmalar doktora tezi olarak kabul ediliyor. Ancak, doktor derecesini alan bir Alman öğrenci genellikle böyle bir araştırmayı devam ettirmez.
16. Mesela, bakınız, Johannes Pauli. Schimpf und Ernst (2 cilt, Berlin, 1924) ve Bolte ile Polivka.
17. Amerikan türküsü (ballad) koleksiyonlarında olmadığı gibi, Almanya haricinde koleksiyonlar, Almanlarınkiler gibi güzel ve muntazam bir biçimde notlar ve dipnotlarla donatılıp işlenmemişlerdir.
18. Almanların ve Amerikalıların bölgesel halk şarkıları mukayese edilebilir halde iken, aynı şey, Fransız, İtalyan ve İspanyollarınkiler için söylenemez. Bu Latin milletlerin koleksiyonları çok az teorik çerçevelenmiş içerirler. Ayrıca mukayeseli

- kaynaklardan ve kaynak kişilere dair malumatın mahrum bir biçimdedirler.
19. *Das deutsche Volkslied*, Josef Pommer tarafından edit edilmiştir. Cilt I, 1988'de Leipzig'de yayınlanmıştır.
20. Bu masalların başlığının Almanya dışında da benzer bir etkisinin olduğu kabul ediliyordu. Fakat biz bugün bu masalların diğer dillere tercüme edildiği yerlerde bile bozucu bir tesirinin olmadığını farkındayız. Bunu örneklemek için yıllarca önce yapılmış Flaman ve İsveççe tercümeleri verelim. Grimm'lerin masallarından sadece birkaç tanesi Avrupa sözlü geleneğine dönmüştür. Fakat genel olarak, bu sözlü geleneğe dönenler dahi karşılaştıkları diğer hikayeleri kapsamamışlardır.
21. Mesela, bakınız, Will-Erich Peukert, *Deutsche Sagen* (Berlin, 1961); Richard Beil, *Wörterbuch der deutschen Volkskunde* (Stuttgart, 1955; ve *Hanwörterbuch des deutschen Aberglaubens* (10 cilt, Berlin, 1927-42).
22. Kaynaklarına bakınız, Friedrich Seiler, *deutsche Sprichwörterkunde* (Münih, 1922); ve Archer Taylor, "*An Introductory Bibliography for Study of the Proverb*," (Atasözü Çalışmalarına Başlangıç İçin Bir Bibliyografya), *Modern Philology*, XXX (1932), 195-210.
23. Seiler'in halihazırda söz konusu edilen çalışmasının dışında, Almanya'da yirminci yüzyılda, ne 17. yüzyıldaki müthiş Alman koleksiyonlarıyla ne de bugün İngilizcede var olan çalışmalarla mukayese edilebilir çalışma vardır. Bununla birlikte, bugün Almanya'da bazı güzel bölgesel atasözü koleksiyonları vardır ve bazı bilginler Alman araştırmacıların bireysel çalışmalarını biraraya getirme görevine başlayış ümidi ni veriyor. Özellikle, 16. yüzyılda yazılanlar gayet önemli malzeme verecektirler. Almanya'da bilmece türü üzerine yapılmış hiç bir çalışma yoktur. Şunu ekleyelim ki, Richard Wossidlo'nun mükemmel Kuzey Almanya bilmece koleksiyonunun (*Ratsel*, "Mecklenburgische Volksüberlieferungen, I [Wismar, 1987]
24. A. Wutte, *Der deutsche Volksaberglauben der Gegenwart* (1860), 4. baskısı E.H. Meyer, tarafından (1925).
25. Bachtold-Staubli, tekstil sendikaları ile işverenler arasında aracılık yapan bu kişi hayatının yarısını harcayarak ve tabir caizse kendisini öldürme pahasına bu abidevi kaynak kitabı yirmi yıl önce bitirdi. Alman Folklor çalışmalarının ansiklopedik karakterini taşıyan bu abide eser basıldı.
26. Bu makalede konular monografik olarak ele alınmamıştır. Arkeolojik ve Maddi cephesiyle folklorla dair Almanya'da sayısız bağımsız monografiler yayınlanmıştır. Bu monografiler halk giyim-kuşamı, halk mimarisi ve Alman köylerinin yerleşim şekillerine dair unsurları içerirler. Mesela, bakınız, Adolph Bach, *Deutsche Volkskunde* (Heidelberg, 1960), ve Richard Beil, *Wörterbuch der deutschen Volkskunde* (Stuttgart, 1955).
- Daha geniş kaynaklar Adolph Hauffen'in, "*Geschichte der deutschen Volkskunde*" *Zeitschrift der Vereins für Volkskunde*, XX (Berlin.1910), 1-17, 129-141, 290-306, isimli çalışmasında bulunabilir.

MİLLÎ FOLKLOR'un İkinci Cildi...

Fiyatı: 150.000 TL (Posta giderleri dahil)

Yazışma adresimizden isteyebilirsiniz.

II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI ALMAN HALKBİLİMİ*

Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK

[Almanya'da] "halk" sözcüğünün çok yönlü yorumlanması ve kullanılması- nın tehlikeleri, en keskin hatlarıyla art- tık ortaya çıkmıştı. Kavram bağlantıları ve türevleri dahilinde bu sözcük daima, hitap edilenlere, «savaş, rekabet, dev- rim, sınıf savaşı, kitle hareketi, kulüp kuruluşu, girişim, seçim veya sadece tü- ketim» için ihtiyaç duyulduğu andaki anlamda kullanılabiliyordu (Heilfurth «Ideologien», s. 6). Eski, asil bir sözcü- ğün kötüye kullanılması, halkbilimsel çalışmaların Nasyonal Sosyalizmin ideo- lojik mekanizması için dejenere edilme- si, bu sahanın tümünden revizyonunu ge- rekli kılmalıydı. Bunun yerine, Halkbili- mi, Maus'un 1946 bilançosunda öne sür- düğü gibi, uyumsuzca eski düşünce ka- tegorilerinde ısrar etti.

Bu eleştiri haklıydı, ve Almanya'daki halkbilimciler, hemen savaştan sonra dilci ve etnososyologlarla, iktisat ve kül- tür tarihçilerle ortak metodik bir çatı al- tında bir araya gelebiliselerdi, iyi bir gö- rüş alış-verişi imkânı bulabilirlerdi. Fa- kat, zaman henüz tam olarak olgunlaş-

mamıştı, ve bazı geleneksel engeller ha- la ortada duruyordu. Uluslararası bağla- yıcı özellikte bir isim bulmak, en büyük zorluğu yarattı; 1846'dan beri bilinen ve özellikle Finli araştırmacıların çalışmaları ve FFC(>Folklore Fellows<Communica- tion)'nin yayımları ile uluslararası bir geçerlilik kazanan, ayrıca hemen hemen tüm Avrupa bilim diline girmiş olan >Folklore<kavramından Alman bilim uzmanları haklı sebeplerle hoşlanmıyor- lardı; Alman Araştırmacılar «Volkskunde» teriminden daha geniş, kompleks bir araştırma sahasını anlarken, >Folklo- re<'yi, yalnızca efsane, masal, türkü vs. gibi sözlü halk anlatmalarının bir özeti- ni ifade eden bir kavram olarak kabul ediyorlardı.

1955'de yapılan Arnheim Kongre- si'nden bu yana, uluslararası kabul gö- recek yeni özel bir bilim dalı adına yöne- lik talep gittikçe yoğunlaştı. Bu, Alman- ya'da yine de yetmişli yılların başına dek, isim değişikliği yönünde ciddi ni- yetler kendini kabul ettirinceye kadar sürdü. Alman Halkbilim Cemiyeti ve onun yüksek öğrenim ve araştırma so- runları komisyonu tarafından, Falken- stein'de düzenlenen (1970) kongrede, ka- tılımcılar «Falkenstein Kararları»'nda, isim değişikliği lehine görüş bildirdiler, ve bu arada en büyük ilgiyi, «Kültür ant-

* Bu yazı, Ingeborg Weber - Kellermann ve Andreas C. Bimmer'in birlikte hazırladıkları *Einführung in die Volkskunde, europäische Ethnologie* (2. Aufl., Sammlung Metzler Bd. 79, Stuttgart 1985) adlı kitabın 114-119. sayfalarından çevrilmiştir.

ropolojisi, Lüküroloji veya Avrupa etnolojisi» terimlerine gösterdiler. Bunu, dgv [Deutsche Gesellschaft für Volkskunde=Alman Halkbilim Cemiyeti]-raporları çerçevesinde çeşitli kurumların görüşlerini içeren uzun tartışmalar izledi; ama tutarlı bir isim değişikliği yine gerçekleşmedi. Terimler, Avrupa etnolojisi, kültür antropolojisi, ampirik kültür bilimleri, ayrıca halkbilim, karşılaştırmalı halkbilim vs. etrafında dönüyordu. Tartışmaya, komşu Avrupa ülkelerinde yayımlanan ve hepsi uluslararası anlaşılabilirlik bakımından şimdiye kadarki adlarını, Avrupa etnolojisi doğrultusunda terkeden *Ethnologia Scandinavica*, *Ethnologie Française*, *Ethnologia Slavica*, *E. Polona* vs. gibi bilimsel dergilerde gerçekleşen isim değişikliği destekleyici bir etki yaptı.

Bu çabalara paralel olarak, malum 1968 öğrenci hareketleri ve takiben söz konusu üniversitelerde yapılan üniversite reformu sonucunda kalıcı düzenlemelere gidildi, ki bunlar, eski edebiyat fakültelerinin dağılmasından sonra, halkbilimini yeni ve üniversiter bir çerçeveye oturttu. Burada önce, savaş sonra ilk dönemin kararsızlıklarına ve karışık görüşlerine bir göz atalım.

1946 yılı, İsviçreli Richard Weiss (1907-1962) «*Volkskunde der Schweiz*» adlı eserini yayımlaması nedeniyle, Alman halkbilimine bir tür rahatlatıcı etki yaptı. Bu kapsamlı eser, alışılmış anlamda bölgesel bir çalışmadan çok şey ifade ediyordu. Halkbilimin, insan bilimleri çerçevesindeki yerini yeniden ortaya koyuyordu. Weiss, halkbilimini, halk hayatının bilimi olarak tanımlıyor ve şu yorumu yapıyordu: «Halk hayatı, halk

ve halk kültürü arasında, topluluk ve gelenek tarafından belirlendiği ölçüde cereyan eden karşılıklı ilişkilerden oluşmaktadır» (s.11). Halk biliminin araştırma malzemelerini o, bu determinantlar yardımıyla tanımlıyor ve halk kültürünün bu nesnelleştirmelerinin ardında, taşıyıcılarını kendi, halka özgü davranış biçimlerinde görmek istiyordu. Münferit bir insanın halka özgü ve halkvari-bireysel davranış katmanı arasındaki psikik sınırları gösterdiği (s.8) grafik şemasında Weiss, otuzlu yılların başında Berlin'de, «*Atlas der Deutschen Volkskunde*» [Alman Halkbilim Atlası]'nin hazırlık çalışmaları sırasında tanıdığı ve ömrü boyunca kendini sorumlu hissettiği Spamer'le kesişmektedir. Bu düşüncelerini devam ettirmiş, halk kültürünün işlevsel karakterini vurgulamış ve giysiyle giyen insanı ayrı değerlendirmeyen, aksine giyinmeyi, türküy söylemeyi, anlatmayı, yemeyi, inanmayı vs. sosyal bir işlev olarak gören bilimsel bir bakışı gerekli görmüştür. Bu arada, halk hayatındaki değişim süreçleri bünyelerinde bireysel güdülerin ve topluluğa bağlılığın dengelendiği aracı şahsiyetler tarafından başlatılabilir:

Weiss, İsviçre Atlası üzerine yürüttüğü çalışmalarıyla İsviçre halkbilimini, çok yönlü araştırmalarıyla da Avrupa halkbilimini olağanüstü zenginleştirmiştir. Fakat, Alman meslektaşlarına en kalıcı etkiyi, onun «*Volkskunde der Schweiz*» [İsviçre Halkbilimi] adlı eseri yaptı. Açık, duygusal olmayan bir diksiyonu ve aydınlatıcı fikir yapısıyla, «moda», «şlager» [Çok satan moda müzik parçaları. Çev.] gibi günümüz kavramlarını açıkça araştırma sahalarının konu-

su yapan bu eserde, Alman bilim adamları, çok yerilen araştırma sahalarının bir tür rehabilitasyonunu gördüler. Burada, Weiss'in de muhtemelen bildiği gibi, bu sahanın «Amentüsü» değil de, bir gelişim aşamasının söz konusu olabileceğini, bazıları kabul etmek istemiyorlardı. Doğrusu, belirleyici kavram «topluluk», olduğu gibi kullanılabilecek durumda değildi; bu kavramdan ancak «grupların» davranış üstünlüğü anlaşılabilirdi. Arnold Niederer (Zürich), sosyal-bilimsel ağırlıklı Wallis topluluk araştırmasını, bu modern İsviçre anlayışıyla yazdı.

Uzun bir süre dışlanmış Alman halkbilim araştırmalarına hoş gelen ve halk hayatına, halkbilim araştırmalarının odağındaki haklı yerini teslim eden bu İsviçre nağmeleri, İskandinavya'da çoktan beri bol enstrümanlı olarak icra ediliyordu. Almanya'daki ırkçı, sözde halkbilim çalışmalarına uzun süre sadece, Cermenlerin eksiklerle dolu tarih çizgisi üzerindeki belge kaynağı olarak hizmet eden İsveç halk kültürü, daha yakından bakıldığında, önyargısız bir şekilde modern görüş açılarından örnek alınabilecek tarzda araştırılmış görünüyordu. 1945'ten hemen sonra Göttingen'de ordinarius olarak çalışırken, savaş sonrası genç halkbilim kuşağı için bir ideal haline gelen Will-Erich Peuckert (1895-1969), savaş sonrası Almanya'sında yürütülen çalışmaları, İskandinavya'daki bilimsel gelişmeler hakkında ayrıntılı şekilde bilgilendirdi.

James Frazer'in yüzyıl başında, din tarihi perspektifli ve mukayeseli metoda dayanarak, on ciltlik devasa eserinde ortaya koyduğu gibi, İsveç ekolu, özellikle

eski mitolojik akımın ve salt malzeme mukayesesinin revizyonuyla gündeme geldi. Åke Campbell (1891-1957), Carl Wilhelm von Sydow (1878-1952), Sigfrid Svensson (1901-1984) ve Sigurd Erixon (1888-1968), her şeyden önce an'aneleri yaşatanların o anki ekonomik ve sosyal gerçekleri içinde, halk tarzı an'ane ve inançlarının ne şekilde ortaya çıktığını karşılaştıran yeni bir bakış açısını örneklerle geliştirdiler [...]. Erixon tarafından temeli atılan «Folklivforskning» (Halk hayatı araştırması), sayısız monografik çalışmalarla, modern Avrupa halkbiliminin önemli bir metodu olarak kendini kabul ettirdi ve halk kültürünün mekanizmalarını, yenilik araştırmalarıyla genişçe açıklığa kavuşturdu.

1945 sonrası halkbilimi üzerine kaleme aldığımız bu kısa notlarda, bütün alanları yeterince değerlendirme imkânımız olmayacağından, bir sınırlandırma yapmak gerekiyor.[...]

Metotlar

Kısaca halkbilim sahasındaki ampirik araştırma metotlarının gelişimi üzerinde durmak istiyoruz. Diğer sosyal bilimlere, gittikçe yoğunlaşan bir yönelişle, modern ampirik araştırmalarda kullanılan sosyoloji tarafından yöneltilen, başvurduğu kaynak kişi uygulamasının yetersiz, dolayısıyla yararsız bir derleme metodu olduğu şeklindeki yargısıyla tartışıldı, bu sebeple de, bütünüyle bu alanın geçmişine dönük değerlendirmeler yapıldı. Bu eleştirinin güncelliğini koruduğu tarihte, sadece nicelikçi (kantitatif) sosyal araştırmalar gözde olduğundan, bu itham tam yerini bulmuştu ve diğer yandan halkbilim tarafından araştırılan gruplar, çoğunlukla akıl yoluyla öylesine

nicelleştirilemiyordu. Fakat, saha araştırmasında yegane kaynak olarak çokça başvurulmuş kaynak kişi uygulamasının gerçekte güncelliğini yitirdiği ve yetersiz olduğu artık biliniyor. Bu arada nicelikçi metotların yanında, diğer sosyal bilimlerde de nitelikçi (kalitatif) uygulamalar geliştirildi, ki bunlar nicelikçiliğe yöneltilen, standart anket formları sayesinde çok fazla bilgi kaybına neden olduğu şeklindeki itirazı çürütmeleri gerçeği başta olmak üzere bir çok sebeplerden halkbilimin araştırma melzemelerine daha uygundur. Etnolojik saha araştırmasında uzun süredir kullanılmakta olan katılımcı gözlem metodunun yanı sıra, hepsi ilgili kişilerin bizzat anlattıklarını hareket noktası kabul eden öncelikle biyografik otobiyografik belgeler, >sözlü tarih> (bizzat yaşanılıp, anlatılan tarih, günlük tarih anlamında), geliştirilen röportaj usulleri (örn. anlatıcı görüşme) vs. hep bu yeni uygulamanın yöntemlerindendir. Halk anlatmaları araştırması esas sahalarından biri olmasına rağmen, halkbilim etnolojinin, subjektif anlatıma dayanan bu uygulamalarda, oldukça reaktif davranmaktan başka bir şey yapmaması şaşırtıcıdır. Nitelikçi derleme uygulamalarının, kabul gören kaynaklar haline gelmesini, esas itibarıyla İngiliz sosyal tarih araştırmalarına borçluyuz. Ayrıca, sosyolojinin de salt nicelikçilikle artık yeterli ölçüde araştırma yapmaması gerçeğini görüyoruz.

Artık, gelecekte, yapılacak ampirik çalışmalarda, eski ya bu ya o hatası tekrarlanmamalı. Nicelikçi ve nitelikçi metotların bir kombinasyonu, en verimli metot olmalıdır: Şayet araştırılacak sahada emin sosyal-istatistikî bilgiler elde

etmek söz konusuysa, nicelikçi metot kullanılmalı. Bu meyanda, Herbert Schwedt'in (Mainz) karnaval araştırması, daha sonra takip edecek ayrıntılı çalışmaları ortaya koymak üzere Mainz halkıyla yaptığı, salt temsil kabiliyetinde ankete dayanmaktadır; veya Ernst Klusen (NeuB) «Das Singen der Deutschen» üzerine yaptığı çalışmalarda, federal sınırlar içinde **sample** [İng.; pazar veya fikir araştırması çerçevesinde belli olguların derlenmesi. çev.]'i hareket noktası almıştır. Nitelikçi uygulamalar ise, şayet derinlemesine araştırmalar yapılırsa söz konusu olmalıdır.

Metodunun bilincinde olarak, nitelikçi uygulamaları takip eden araştırmalar, epeydir kısmen mevcuttur-örn. Albercht Lehmann'ın (Hamburg) doçentlik tezi «Erzählstruktur und Lebenslauf» (1983). Freiburg'da düzenlenen «Lebenslauf und Lebenszusammenhang» konulu kongre (1981) yoğun olarak halkbilimdeki otobiyografik malzemelerle uğraşmıştır.

Utz Jeggle (Tübingen), «Feldforschung. Qualitative Methoden in der Kulturanalyse» (1984) adlı kitabıyla ilk metot eleştirisel görüşü ortaya koydu - hem de bir bilim tarihi perspektifinden - Metodik uygulamaları (örn. malzemenin işleme tabi tutulması, arşivlenmesi vs. gibi konularda), kalıcı olarak etkileyebilecek olan bilgisayarlardan yararlanma şeklini Klaus Roth (Münih) gösterdi ve tartışmaya açtı.

Ne ilginçtir ki, yapısalcı inceleme tarzı, muazzam halkbilim malzemesinin düzene konulup, yorumlanmasında çok yararlı ve sistem koyucu olmasına rağmen, dilbilimince geliştirilen yapısalcı antropoloji metodu (Lévi-Strauss, Bo-

gatyrew, Pop), Federal Almanya'daki halkbilim/etnoloji çalışmaları üzerinde ancak çok az etkili olabildi. Yapısalcı metot, araştırma malzemesini, küçük parçalarına ayırarak işe başlar ve sonra bunların bağlantılarının ve ilişkilerinin sistemini, ayrıca bunların yapısal sistem içindeki yerini araştırır. Her an'ane ve anlatma aşamasıyla aynı anda var olan karşıtlıkların tespiti de buna katkıda bulunur (Gallas). Sosyal iletişim süreçleri ile ilintili olan bu metodun, bilinçli bir şekilde kullanılması, derinlemesine yorum imkânları sağlar ve münferit olguların kod-karakterinin özellikle açık biçimde tanınmasını mümkün kılar. Özellikle Fransa'da kullanılan yapısalci antropolojiye, parçaların o anki bütünlüğü için, ayrıca sosyobilimsel bir unsur daha eklenmelidir.

Halk anlatmaları araştırması için W. Propp'un, 1972'de Almanca da kazandırılan, çalışması (1969) önemlidir.

Kaynakça:

Bogatyrew, Petr: The fonction of folkcostume in Moravian Slovakia. (1937), 1971.

Gallas, Helga: Strukturalismus als interpretatives Verfahren. 1972.

Jeggle, Utz: Feldforschung. Qualitative Methoden der Kulturanalyse. 1984.

Klusen, Ernst: Zur Situation des Singens in der Bundesrepublik Deutschland. 2 Bde. 1974.

Lebenslauf und Lebenszusammenhang. Autobiographische Materialien in der volkskundlichen Forschung. Hrsg. von Rolf W. Brednich, Hannjost Lixfeld, Dietz-Rüdiger Moser und Lutz Röhrich. 1982.

Lehmann, Albrecht: Erzählstruktur und Lebenslauf. 1983.

Lévi-Strauss, Claude: Strukturele Anthropologie. 1967.

Pop, Mihai: Neue Aufgaben der Brauchforschung. In: Zeitschrift für Volkskunde 80 (1984), s. 30-39.

Propp, Wladimir: Morphologie des Märchens. 1972.

Roth, Klaus: Historische Volkskunde und Quantifizierung. In: Zeitschrift für Volkskunde 76 (1980), s. 37-57.

Schwedt, Herbert: Analyse eines Stadtfestes: Die Mainzer Fastnacht. 1977.

Tolksdorf Ulrich: Grill und Grillen oder: die Kochkunst der mittleren Distanz. In: Kieler Blätter zur Volkskunde 5 (1973), s. 113-133.

Weber-Kellermann, Ingeborg: Der Geist des Flachses. Versuch einer strukturalistischen Analyse aus dem Mannhardtmaterial von 1965. In: Brauch-Familie-Arbeitsleben. 1978, s. 77-92.

[...]***

Perspektif

Halkbilimin en eski ve en iyi araştırılan araştırma sahası olan sözlü gelenekler, kapsamlı malzeme birikimi üzerinde, karşılaştırmalı metot anlayışı çerçevesinde nispeten problemsiz bir şekilde incelenme imkânı bulmuştur. Göttingen'de Kurt Ranke (1908-1985), bu arada geniş ufuklu maddeleri ve «Fabula» adlı dergisiyle, Alman halk anlatmaları araştırmalarının en güncel durumunu temsil eden, uluslararası bir girişim ni-

*** Çeviriye almadığımız bu bölümde, yazarlar halkbilimin yeni ortaya çıkan, veya önemli gelişmeler kaydeden bazı alanları üzerine ayrıntılı bilgi ve kaynakça sunmaktadırlar. Buraya sadece başlıkları alıyorum; "Arbeit und Gerät - Realien" (İş ve iş aletleri - halk bilgisi) (s. 119-122), "Brauchforschung" (an'ane araştırmaları) (s. 123-127), "Familien - und Kinderforschung" (aile ve çocuk araştırmaları) (s. 127-129), "Dorf- und Gemeindeforschung" (köy ve belde araştırmaları) (s. 130-131), "Von der «Sprachinselforschung» (halksanaatı araştırmaları) (s. 133-136), "Museum" (müze) (s. 136-137), Medien- und Kommunikationsforschung" (medya ve iletişim araştırmaları) (s. 137-139), "Industriegesellschaft" (endüstri toplumu) (s. 139-141), "Volkskunde in der DDR" (Doğu Almanya'da halkbilim) (s. 141-145). Çev.

teligindeki märchenenzyklopädie [Masal Ansiklopedisi]'yi organize etmiştir (Bausinger). Freiburg'da Lutz Röhrich, >Handwörterbuch der Sage< [Efsane elkitabı] ile uğraşmakta; Marburg 70 000 belgeyi içeren >Zentralarchiv der deutschen Volkserzählung< [Alman Halk anlatmaları Merkez Arşivi]'u barındırmaktadır: Freiburg'daki 300 000 fazla türkü belgesini bünyesinde barındıran >Das Deutsche Volksliedarchiv< [Alman Halk Türküsü Arşivi], balad edisyonunu devam ettirmektedir. Masal, efsane, menkıbe, halk komedisi, hayvan hikayeleri, fıkra, bilmece karnaval oyunu, halk türküsü vs. türlerinin bilim tarihçelerini ve araştırma alanları, Metzler [Yayınevinin] koleksiyonunun özel ciltlerinde ayrıntılı olarak ortaya konuyor.

Her tarafta konular ısrarla araştırılmayı bekliyor. Adolf Spamer'in Berlin'deki, sayısı 22 000 civarında olan dua ve yakarış formellerini [söz kalıpları] içeren "Romanusbüchlein", ölümünden sonra öğrencisi Johanna Jänecke-Nickel (1916-1984) tarafından yayımlanmasıyla yaşadığı sürece, Federal Almanya'daki 15 üniversitede bilim dalı olarak, – kültür politikasında medya dalı olarak temsil edildiği ve tüm kültür bilimsel ve bölgesel müzelerde, müzecilik dalı olarak kabul gördüğü sürece, bu branşımızın bilim tarihçesi hiç bir zaman tam olarak ortaya konamaz. Özellikle müzecilik alanında, Avrupa etnolojisinin önemi, sosyal bilimsel bir zemin üzerinde bir kültür tarihi olarak gittikçe güçlenmektedir. Müzede sergilenen parçaların, toplumsal değerlerin kültürel bir yansıması olarak yorumlanabileceği gerçeği, müzecilik için yeni ve ilginç imkânlar

vermektedir. Bu durumda, bir kaç örnek vermek gerekirse, mobilyanın biçimi ve düzenlenmesi, değişik tarihi dönemlerdeki ve sosyal tabakalardaki ev ve aile yaşamı üzerine, – iş gereçleri, ekonomik yaşam ve iş bölümü üzerine, – oyuncak, bir taraftan toplumun çocuklarla olan ilişkisi üzerine, – diğer taraftan ev işleri üzerine, – giysiler ve kostümler ise toplumsallaşma süreçleri ve tarih içindeki özel zümresel farklılıklar üzerine fikirler verecektir. Böylece optik olarak da kültür ve toplum arasındaki büyük bağlantı vurgulanabilecektir.

O halde, halk kültürünün aktarım, dönüşüm ve değişim süreçlerinin mekanizmasını araştırmak, sosyal ve kültürel yapılar arasındaki o anki iletişimini belirlemek, araştırmalarımızın başlıca görevlerinden biridir, çünkü, sosyal grupların dünya görüşünü ve davranış normlarını bunlar göstermektedir; toplum içindeki gruba bağlı yaşam hakkında bilgi edinmede, anahtar işlevini bunlar görmektedir. Halkbilim/Avrupa etnolojisi, bu arada sosyal ve kültürel yaşamın ilişkiler sistemini, hem de tarihteki ve günümüzdeki karşılıklı etkilenmesi, yani dinamik ve dialektik süreçleri içinde araştırma rolünü üstlenmektedir.

Bunun için, örnek alınacak şekilde, ihtiyaç duyacağımız özenli metotları modern sosyal bilimler doğrultusunda çalışacak dilbilimde de aramamız gerekecektir. Yapısalcı dilbilimin deneyimleri ve çalışma metotları bir çok açıdan folkloristiğe ve an'ane araştırmalarına (Lévi-Strauss, Popp), hatta esasen, halkbilimin tüm alanlarına uygulanabilir.

Sosyo-kültürün yapı unsurları, bir sistem içinde, belirleyici sosyal gruplar

dahilindeki çıkar gruplarına uygun, iyi belirlenmiş mevkilerle ayarlanır; bu da demektir ki, yapı sistemleri içinde çok farklı kültür muhtevaları bir araya gelebilir: Arkaik unsurlar ve moda eğilimleri, eski gelenekleri yenilikler. Belirleyici olan, bunların o anki kullanıcı nezdinde ne ifade ettiği. Tespit edilmiş herhangi bir tarzdan bağımsız olarak, geleneği sürdüren kişinin hükümranlılığı ve yaratıcı yeteneği dile gelmektedir burada; onun içinde aynı zamanda, değiştirilemez edebî ve bireysel sanatçı bir tarzın farkı da yer almaktadır. Avrupa etnolojisinin konusunu oluşturan nesnelleştirmeler, bu sebeple büyük ölçüde değişikdir – hem uzun gelişim dizilerinin ürünleri olarak, hem de yeni varyantların çıkış noktaları olarak.

Burada, kendi branşımızın yeni bilimsel görüşlerini kaba hatlarıyla değerlendirmeye çalıştık. Yalnız bunu yaparken, Avrupa etnolojisinin tarihinde bir noktaya ulaşmış olduk, çünkü bu tarz her deneme, bilim yolunda sadece bir adımdır. Gelişmenin durmaksızın devam ettiğini, son 16 yıllık üstesinden gelinemeyecek ölçüde fazla olan yayımlar göstermektedir.

Kaynakça [Buraya sadece metin içinde göndermede bulunulan çalışmaları aldık; dolayısıyla kaynakçayı kısaltmak zorunda kaldık. Çev.]

[...]

Bausinger, Hermann: Formen der Volkspoesie. 1968.

Ders. (Hrsg.): Berufsleitfaden Volkskunde. 1980, 1983.

Bausinger, Hermann; Brückner, Wolfgang (Hrsg.): Kontinuität? Geschichtlichkeit und Dauer als volkskundliches Problem. 1969.

Bimmer, Andrea C. (Hrsg.): Europäische Ethnologie in der beruflichen Praxis. 1983.

Brückner, Wolfgang (Hrsg.): Falkensteiner Protokolle. 1971.

Brückner, Wolfgang; Beitzl, Klaus (Hrsg.): Volkskunde als akademische Disziplin. Studien zur Institutionenbildung. Wien 1983.

Dorson, Richard M.: Volksleben in Amerika. 1976.

Dow, James, Lixfeld, Hannjost: (Hrsg.): German Volkskunde 1976-1977. Bloomington 1985.

Erixon, Sigurd: European Ethnology as a social science. In: Actes du congrès international d'ethnologie régionale. Arnheim 1956, s. 56-61 [...].

Frazer, James: The golden bough. 12 Bände. London, [3. Aufl.] 1911-1918.

Heilfurth, Gerhard: Volkskunde jenseits der Ideologien. 1961 [...].

Lévi, Strauss, Claude: Strukturelle Anthropologie. 1967.

Maus, Heinz: Zur Situation der dt. Volkskunde. In: Die Umschau 1/2 (1946/47), s. 349-359.

Niederer, Arnold: Gemeinwerk im Wallis. Bäuerliche Gemeinschaftsarbeit in Vergangenheit und Gegenwart. (= ScherSchweizGesVsk 37) Basel 1956.

Peuclert, Will-Erich, gemeinsam mit Otto Lauffer: Volkskunde. 1951 (özellikle s. 82 vd.).

Pop, Mihai: Der formelhafte Charakter der Volksdichtung. In: Dt. Jb f. Vskde 14 (1968).s. 1-15 (ve orada yapısalcılıkla ilgili verilen kaynakça).

Spamer, Adolf (aus dem Nachlaß hrsg. v. Johanna Nickel): Romansbüchlein. Historisch-philolog. Kommentar zu einem dt. Zauberbuch. 1958.

Sydow, C.W. von: Selected Papers on Folklore. Copenhagen 1948.

Thurnwald, Richard: Die menschliche Gesellschaft in ihren ethno-soziologischen Grundlagen. 5. Bde. 1931-1935; Forschungsprinzipien und Umrisse meiner soziologischen Betrachtungsweise. In: Sociologus NF (1955), s. 97-104.

Weiss, Richard: Volkskunde der Schweiz. 1946; Einführung in den Atlas der schweizerischen Volkskunde. 1950.